

Regeringskansliet

Remiss om En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70), dnr S2023/00244, senast 7 augusti 2023

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och strategins övergripande målsättning samt långsiktiga mål. Vi ser positivt på långsiktigheten såsom en 10-årig strategi innebär och utredningen bedöms vara fullödlig med både bredd och fördjupade aspekter på barns utsatthet överlag.

Länsstyrelsen vill betona vikten av nationell samordning mellan Folkhälsomyndigheten, som föreslagen som samordnare för denna strategi, och andra aktörer inom området Mäns våld mot kvinnor.

Länsstyrelsen betonar även vikten av ömsesidiga uppdrag mellan Folkhälsomyndigheten och relevanta myndigheter för att skapa effektiv samverkan på både nationell, regional och lokal nivå och för att förhindra att arbetet sker parallellt.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget avseende länsstyrelsens roll som lämplig aktör att stödja och bidra i det regionala arbetet mot våld mot barn. Länsstyrelsernas uppdrag behöver därför resurssättas i tillräcklig omfattning för att kunna bedriva ett effektivt och långsiktigt arbete. Länsstyrelsen påtalar också vikten av ömsesidiga uppdrag mellan exempelvis länsstyrelsen och skolan för långsiktighet och hållbarhet i arbetet.

Länsstyrelsen påtalar vikten av att de åtgärder som föreslås gällande kommunerna ges tillräckliga resurser genom fördelning av statsbidrag som innebär en likvärdig öronmärkt grundfinansiering för kommunerna

så att barns utsatthet för våld ska kunna förebyggas och bekämpas likvärdigt över landet.

Länsstyrelsen påpekar att flera länsstyrelser inte längre har föräldraskapsstödsuppdrag på regional nivå. Det innebär att det saknas samordning av föräldraskapsstöd i flera län vilket försvårar genomförandet av de arbete som föreslås ske via föräldraskapsstödjande insatser.

Överlag är det enligt länsstyrelsen problematiskt att barn genomgående benämns som grupp och inte utifrån ex kön såsom pojkar och flickor eller att vissa barns särskilda utsatthet inte synliggörs i åtgärdsförslagen.

Länsstyrelsen Västernorrlands synpunkter på utredningens förslag

Kapitel 14

14.5.1

Folkhälsomyndigheten har goda förutsättningar för att axla rollen som samordnare av strategin

Det är enligt Länsstyrelsen av största vikt att förståelsen av våld utifrån ett genus- och maktperspektiv fortsätter vara centrala delar av arbetet mot våld också när det handlar om barn och oavsett vilken myndighet som blir samordnare för strategins genomförande.

Om detta uppdrag ges till Folkhälsomyndigheten menar länsstyrelsen att det är av yttersta vikt att myndighetens kunskap om våld, om de särskilda konsekvenser det kan få för särskilt utsatta grupper av barn, som flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i socioekonomiskt missgynnade situationer, barn som är migranter och barn som tillhör minoriteter säkerställs. Länsstyrelsen betonar även vikten av att ett genusperspektiv och barnrättsperspektiv i arbetet med våld säkerställs.

14.5.3

Framtagande av indikatorer

Utarbetandet av uppföljningssystem för strategin och framtagande av indikatorer behöver enligt länsstyrelsen samordnas med Jämställdhetsmyndighetens påbörjade arbete med indikatorer kopplat till uppföljningen av den nationella strategin att förebygga och bekämpa

Mäns våld mot kvinnor. Även arbetet med lägesbild och analys behöver samordnas.

14.7

Länsstyrelserna ska stödja det lokala och regionala arbetet

Länsstyrelsen är positiv till att länsstyrelserna åläggs ett särskilt ansvar att stödja det lokala och regionala arbetet för att uppnå strategins mål. Inom ramen för det befintliga uppdraget gällande Mäns våld mot kvinnor pågår i dag ett arbete för att förebygga och motverka våld mot barn vilket dock enligt länsstyrelsen behöver förstärkas, breddas och utvecklas såsom föreslås i strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn. En förstärkt koppling till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa Mäns våld mot kvinnor kan i hög grad generera samordningsvinster och på ett bättre sätt gå i takt och förstärka varandra.

Länsstyrelsen konstaterar dock att förslaget skulle innebära en avsevärd, och önskad, ambitionshöjning i arbetet mot våld mot barn och den finansiering som ges för detta behöver möta upp omfattningen i uppdraget. Finansieringen behöver rymma verksamhetsmedel utöver de nu föreslagna medel som motsvarar en tjänst.

14.7.3

Om samordningsfunktionen

I utredningen understryks vikten av att länsstyrelserna i arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn lägger särskild vikt vid att nå fram till förskolor och skolor och att arbeta för strategins genomförande där. Det framgår också att länsstyrelserna haft vissa svårigheter att nå skolorna.

Länsstyrelsen delar bilden av skolans ansvar för det våldsförebyggande arbetet samt att ansvar gällande våld mot barn tydliggörs i skolans styrkedja. Om länsstyrelsens ansträngningar för att nå fram till skola och förskola och arbete för ett genomförande av strategin där ska nå resultat menar länsstyrelsen att det krävs ömsesidiga uppdrag för att långsiktighet och hållbarhet i arbetet ska kunna uppnås.

14.7.4

Arbetet mot våld mot barn bör redovisas särskilt

Av utredningen framgår att om länsstyrelserna väljer att samordna arbetet mot våld mot barn med arbetet mot Mäns våld mot kvinnor så behövs separata redovisningar. Motivet är att barn- och barnrättsperspektivet inte synliggörs tillräckligt annars. Länsstyrelsens uppfattning är att redovisningen bör samordnas för att arbetet ska vara effektivt och för att undvika parallella redovisningar. Detta utifrån att flera våldsformer innefattar både barn och vuxna och redovisas utifrån

strategin avseende Mäns våld mot kvinnor. Oavsett vilken, eller vilka, myndigheter som länsstyrelsen ska redovisa till så är det önskvärt att Regeringskansliet erhåller en kopia av redovisningen, såsom uppdraget inom Mäns våld mot kvinnor.

14.8.2

Kommunerna ska kartlägga, analysera behoven samt upprätta planer för de åtgärder som man avser att vidta

Länsstyrelsen Västernorrland har synpunkter på den struktur för kunskapsbaserat och strukturerat arbetssätt som framgår i utredningen. Enligt utredningen är förslaget att kommunerna minst vart tredje år ska ta fram en lägesbild samt åtgärdsplan. Den strukturen bör istället överensstämma med det som kommunerna är ålagda enligt Lag (2023:196) om kommunernas brottsförebyggande arbete, där de med en lägesbild som underlag, ska besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott. Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen. Arbetet med lägesbilden och åtgärdsplanen ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med sådant analys- och planeringsarbete som sker i enlighet med andra författningar.

Regeringen presenterade hösten 2021 ett åtgärds paket för att intensifiera arbetet mot Mäns våld mot kvinnor. En av punkterna i programmet var ett uppdrag till Brottsförebyggande rådet att ta fram ett fördjupat stöd för hur den generella kartläggningen av brottsligheten i ett område skulle kunna kompletteras med en bild av hur våldet i nära relationer ser ut och vilka förutsättningar som finns att förebygga sådant våld. Detta med anledning av att våld in nära relation sällan inkluderades i lokala brottsförebyggande lägesbilder.

Förslaget som utredningen ger om att lägesbilder minst vart tredje år riskerar att försätta denna brottstyp i ett parallellt spår till det övriga lägesbils- och analysarbetet som sker i kommunen, snarare än att inkluderas i det.

14.9.1

Statsbidrag för kvalitetsutveckling och samverkan

Det framgår inte i utredningen hur fördelningen av statsbidrag ska gå till. Länsstyrelsen poängterar vikten av att tilldelningen av statsbidrag motsvarar den ambitionsnivå som utredningens förslag innebär samt att åtgärder för särskilt utsatta grupper av barn resurssätts. Det finns annars en risk att mindre kommuner inte har tillräckliga förutsättningar att genomföra de åtgärder som föreslås och ett likvärdigt stöd till barn uteblir. De nämnda statsbidragen bör öronmärkas för avsett ändamål. Den fördelningsmodell som används för exempelvis kommunernas brottsförebyggande medel – att det fördelas en viss summa per invånare bör undvikas då de allra minsta kommunerna riskeras att hamna efter i

sitt förebyggande arbete. Denna fördelning leder snarare till att öka klyftorna mellan kommunerna än att utjämna dem.

Vidare menar länsstyrelsen att det krävs en mer långsiktig statlig finansiering än tre år för ett långsiktigt arbete.

Kapitel 15

15.1.3

Stödet till föräldrar ska stärkas

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd föreslås få i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna kartlägga förekomst – samt behov av fortsatt utveckling – av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram.

Länsstyrelsen välkomnar uppdraget, men vill avseende att stödet vill föräldrar ska stärkas påpeka att flera länsstyrelser inte längre har ett samordnande uppdrag om föräldraskapsstöd, däribland Västernorrland. Uppdrag om brottsförebyggande föräldraskapsstöd har numer länsstyrelser med av Polismyndigheten identifierade utsatta områden i sina län. Detta innebär att det på regional nivå saknas samordning av föräldraskapsstöd i Västernorrland, vilket riskerar att försvaga arbetet med att förebygga våld mot barn.

Föräldraskapsstöd kan ses som en av de viktigaste insatserna för att skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn. I detta sammanhang kan också vikten av samhällsorientering lyftas eftersom det inte nämns inte kopplat till det förebyggande arbetet. Samhällsorienteringen är ett alltmer digitaliserat forum som når många utlandsfödda och kan förebygga att kunskap om barns rättigheter går förlorande i de sammanhang som barn i utländska sammanhang lever med.

15.1.4

Insatser till barn och vuxna som utövar eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas

I kapitel 5, rubrik 5.1 Barn som utövar våld mot andra barn, framgår att *Pojkar och män som våldsutövare är i klar majoritet i brottsstatistiken och betydligt fler pojkar än flickor lagförs för brott.* (s 244). I förslagen som avser att förebygga och bekämpa våld mot barn saknar länsstyrelsen därför tydliga förslag som synliggör att våldet utövas i huvudsak av pojkar och män och att åtgärder och insatser måste utformas utifrån det. Det saknas enligt länsstyrelsen ett makt- och genusperspektiv och avsaknaden av kön på utövandet av våld kan försvåra och skapa otydlighet även kring hur våld kan förebyggas. Exempelvis behövs

förslag som tar fasta på att motverka negativa machonormer som legitimerar våld.

Allmänna synpunkter

Förslagen till åtgärder är många och länsstyrelsen förordar en prioritering av eller en tidsplan för alla de förslag som ges.

Hedersrelaterat våld och förtryck lyfts återkommande i utredningens beskrivning av vad barns våldsutsatthet kan innebära. Denna typ av våldsutsatthet lyfts sedan inte specifikt i de vidare förslagen då utredningen menar att detta ska ingå i arbetet mot våld mot barn. Länsstyrelsen menar dock att hedersrelaterat våld bör lyftas uttryckligen i förslag där det är extra viktigt att detta perspektiv finns med. Det är länsstyrelsens erfarenhet att de barn och unga som lever i hederskontext annars riskerar att förbises. Detsamma gäller barn utsatta för sexuell exploatering och hänsyn till exempelvis kön, funktionsnedsättningar, språk och andra faktorer.

Länsstyrelsen ser inte heller att det finns konkreta åtgärder för att förebygga och motverka att barn utsätts för rasism, trots att detta nämns i analysen av barns våldsutsatthet. Förslagen mot mobbning och kränkningar i skolan borde kunna adressera rasism specifikt.

Enligt utredningen har inte Brottsförebyggande rådet (BRÅ) något uppdrag i arbetet kring hur våld mot barn kan förebyggas. BRÅ bedriver kunskap- och metodutveckling inom många andra brottsförebyggande områden och länsstyrelsen anser att de bör omnämnas och inkluderas i arbetet.

Länsstyrelsen menar avslutningsvis att kvinnojourernas kunskap och erfarenhet om barn som utsatts för våld behöver tas till vara. Kvinnojourerna är en av de aktörer med längst erfarenhet av att arbeta med barn som utsatts för våld.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf länsråd Karin Frejarö med samordnare för Mäns våld mot kvinnor Hannah Kejerhag Oldenmark som föredragande. I ärendet har också ansvariga medarbetare inom uppdragen för integration, mänskliga rättigheter, brottsförebyggande samt folkhälsa deltagit.